

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту

Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації

для практичних занять та самостійної роботи здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Агроінженерія»
спеціальності 208 «Агроінженерія»
денної та заочної форми здобуття вищої освіти

МИКОЛАЇВ
2026

УДК 334.722
О-75

Друкуються за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету від 05.02.2026 р., протокол №6.

Укладач:

В. С. Кушнірук – канд. екон. наук, доцент кафедри готельно-ресторанної справи та туризму, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

А.Л. Сухорукова – канд. держ. упр., доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування, Миколаївський національний аграрний університет;

О.С. Альбещенко – канд. екон. наук, старший викладач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін Військової академія (м.Одеса).

© Миколаївський національний аграрний університет, 2026
© Кушнірук В.С., 2026

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Календарний план з дисципліни «Основи підприємницької діяльності».....	6
2. Перелік та короткий зміст лекцій.....	7
3. Перелік та план практичних занять.....	11
4. Питання для поточного та підсумкового контролю знань.....	15
5. Практичні задачі з «Основи підприємницької діяльності».....	19
6. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни.....	55
7. Список рекомендованих джерел.....	57

ВСТУП

Головна мета курсу «Основи підприємницької діяльності» – оволодіти комплексом знань і навичок у сфері підприємницької діяльності та організації і функціонування підприємств у сільськогосподарському виробництві України.

В умова розвитку ринкової економіки провідною формою господарювання має бути підприємництво - особливий вид діяльності, що характеризується самостійністю, ініціативою, компетентністю, відповідальністю, ризикованістю, орієнтацією на досягнення максимального результату. Саме підприємництво здатне прискорити реформування української економіки, забезпечити збільшення обсягів виробництва, прискорення науково-технічного прогресу, зростання добробуту суспільства та кожного його члена. Вивчення теоретичних і практичних основ підприємництва є тим підґрунтям, на якому базується якісна підготовка здобувачів вищої освіти.

Головними завданням курсу є забезпечити подальше поглиблення теоретичних знань здобувачів вищої освіти та отримання ними практичних навичок, необхідних для правильного ведення бізнесу на підприємствах агропромислового комплексу. Вивчення дисципліни передбачає набуття знань і практичних навичок, вивчення методів ведення бізнесу, методики формування стратегії підприємництва на селі.

Об'єктом «Основ підприємницької діяльності» є: 1) макrorівні: суб'єкти підприємницької діяльності; 2) мікрорівень: види діяльності, види продукції, їхні послуги та інше.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення теоретичних положень та практичних навичок з основ підприємницької діяльності. Неврегульованість сучасного стану ринкової економіки країни, за якою агропромислові підприємства опинилися в умовах тяжкої фінансово-виробничої кризи, змушує їх керівництво часто приймати неординарні рішення. Здобувач вищої освіти мусить вміти фінансово оцінювати результати таких дій та обґрунтовувати їх доцільність і необхідність.

В результаті вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні знати:

- сутність та основне призначення агробізнесу та підприємництва;
- організаційно-правові форми господарювання;
- культуру бізнесу, особистісні якості підприємця, що необхідні для успіху в бізнесі;
- методи вивчення та прогнозування ринкового середовища;
- порядок відкриття власної справи;
- основи бізнес-планування;
- механізми податкової та кредитної системи в Україні, методику обліку та звітності в підприємницькій діяльності;
- методи формування виробничо-економічних зв'язків.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти:

- визначити перспективні види бізнесової діяльності;
- визначити найбільш раціональні форми організації бізнесу;
- розробляти засновницькі документи та бізнес-плани;

- визначати розміри сплати податків;
- робити розрахунки можливих ризиків у бізнесі та шляхи їх запобігання чи зменшення;
- складати договори на оренду землі та майна і визначати розмір орендної плати;
- розробляти договори з реалізації продукції (послуг) та організації ресурсного забезпечення;
- розраховувати економічну ефективність роботи підприємства малого та середнього бізнесу.

Основними формами вивчення дисципліни є: лекції, практичні заняття виробнича практика, а також самостійна поза аудиторна робота здобувачів вищої освіти.

1. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Змістовий модуль		Теми		Обсяги годин			
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Загальні характеристики основ агробізнесу та підприємництва	1	Основи підприємництва та сутність теоретичних аспектів ринкових відносин	4	4	3	11
		2	Соціально-економічні основи підприємництва та агробізнесу	2	2	3	7
		3	Основні аспекти розвитку підприємництва на селі	4	4	3	11
Всього за змістовий модуль 1				10	10	9	29
	Сутність, особливості розвитку відкриття та функціонування власної справи на селі	4	Функціонування бізнесу на селі та організаційно-правові форми господарської діяльності в агробізнесі	4	4	4	12
		5	Особисті якості підприємця та культура бізнесу	2	2	3	7
		6	Вивчення і прогнозування ринкового середовища в агропромисловій сфері страхування ризиків в підприємстві	2	2	4	8
		7	Відкриття власної справи на селі	4	4	4	12
		8	Бізнес-планування в підприємстві	6	6	4	16
Всього за змістовий модуль 2				18	18	19	55
2	Особливості обліку і звітності, розвиток взаємовідносин та економічна ефективність підприємницької діяльності в аграрній сфері	9	Податкова та кредитна системи в аграрній сфері	2	2	4	8
		10	Особливості обліку і звітності підприємницької діяльності в аграрній сфері	2	2	4	8
		11	Розвиток взаємовідносин підприємницьких структур агробізнесу	2	2	4	8
		12	Економічна ефективність агробізнесу та його оцінювання	4	4	4	12
Всього за змістовий модуль 3				10	10	16	36
Всього годин по навчальній дисципліні				38	38	44	120

2. ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль 1. Загальні характеристики основ агробізнесу та підприємництва.

Тема 1. Сутність теоретичних аспектів ринкових відносин як основи підприємництва.

Сутність ринкових механізмів, координація економічного вибору. Розкриття закону попиту та пропозиції та їх чинники які впливають на зміни. Вивчення стану ринкової рівноваги і типи ринкових структур. З'ясування різниці між монополією та монополістичної конкуренції. Розгляд банківської системи України. Процес укладання на товарних біржах. Визначення прибутку і його основні функції.

Key words: market mechanisms, law of supply and demand, monopoly, competition, banking system, commodity exchanges, profits.

Тема 2. Соціально-економічні основи підприємництва та агробізнесу.

Змінення поглядів економістів щодо поняття «підприємництво». Сутність підприємництва в його сучасному розумінні. Характеристика основних функцій та завдань підприємництва, визначення бізнесу і його ознаки та стратегія і тактика бізнесу. Розкрийте зміст приватної власності як економічної основи бізнесу. Вивчення змісту підприємницького, споживчого, трудового та державного бізнесу. Розкриття питання свободи підприємницької діяльності. Порядок реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Key words: entrepreneurship, strategy and tactics of business, private property, economics, registration of subjects of entrepreneurial activity.

Тема 3. Основи аспекти розвитку підприємництва на селі.

Характеристика приватної, державної та комунальної власності. Місце приватної власності у виробництві сільськогосподарської продукції. Розкриття вимог до подальшої трансформації сільськогосподарських підприємств. Перспективні форми сучасних сільськогосподарських підприємств. Організаційно-економічні чинники підвищення ефективності функціонування агроформувань, створених на принципах поєднання власності та колективної організації праці. Чинники спеціалізації та оптимального об'єднання галузей у посиленні підприємницької діяльності агроформувань. Принципи кооперації та інтеграції які використовуються сучасними сільськогосподарськими підприємствами. Розкриття організаційних та правових аспектів відносин орендарів і орендодавців та чинник посилення підприємницької діяльності сільськогосподарських підприємств і фермерів.

Key words: private, state and communal property, transformation, agricultural enterprises, specialization, principles of co-operation and integration, farmers.

Змістовий модуль 2. Сутність, особливості розвитку відкриття та функціонування власної справи на селі.

Тема 4. Функціонування бізнесу на селі та організаційно-правові форми господарської діяльності в агробізнесі.

Сутність ознак які розрізняють організаційно-правові форми підприємництва. Характеристика правових, фінансово-економічних та організаційно-управлінських ознак підприємництва. Умови успіху в малому бізнесі. Переваги та недоліки малих форм господарювання та можливості малого бізнесу. Вивчення ролі власника і менеджера у системі малих форм господарювання. Характеристика ознак які притаманні людям, що вирішили зайнятися малим бізнесом.

Key words: organizational and legal forms of entrepreneurship, small business, owner, manager, agribusiness.

Тема 5. Особисті якості підприємця та культура бізнесу.

Особливості при здійсненні вибору і плануванню кар'єри в бізнесі. Характеристика критерій які визначають особисті якості й здібності підприємця. Основні етичні критерії в бізнесі та основні вимоги до культури в підприємстві.

Key words: business culture, career planning, entrepreneur's ability, ethical criteria in business, culture in entrepreneurship.

Тема 6. Вивчення і прогнозування ринкового середовища в агропромисловій сфері та страхування ризиків в підприємстві.

Розкриття сутності ринкового середовища в агропромисловій сфері. Характеристика показників для аналізу чинників ринкового середовища. Сутність п'яти конкурентних сил, що визначають стан конкуренції на певному ринку відповідно до досліджень М. Портера. Показники конкурентоспроможності підприємства. Етапи та інструментарій діагностики стану підприємства у конкурентному (ринковому) середовищі. Значення невизначеності під час здійснення підприємницької діяльності. Основні чинники невизначеності і ризику, її зв'язок із ризиком. Характеристика змісту ризиків у підприємницькій діяльності. Класифікація ризиків. Поняття зони ризику і коефіцієнта ризику. Характеристика зон ризику. Ідентифікація зон ризику в діяльності підприємства. Основні положення методу оцінки фінансової стійкості. Умови його застосування. Сутність страхування ризику. Механізми зниження ризику. Розподілення й об'єднання ризику як методи його зниження.

Key words: market environment, agro-industrial sphere, the essence of five competitive forces, competition in the market, diagnostics of the state of the enterprise, risks in entrepreneurial activity, assessment of financial stability, risk insurance, mechanisms of risk reduction.

Тема 7. Відкриття власної справи на селі.

Основні чинники мотивації до підприємництва. Основні етапи розвитку підприємницької діяльності. Розкриття змісту установчих документів суб'єктів підприємництва. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва. Особливості державної реєстрації фізичної особи — підприємця. Особливості державної реєстрації юридичної особи — підприємця. Порядок формування статутного фонду суб'єктів підприємництва. Ліцензування підприємницької діяльності.

Key words: own business in the countryside, motivation for entrepreneurship, constituent documents, state registration procedure, statutory fund, licensing.

Тема 8. Бізнес-планування в підприємстві.

Основна сутність та призначення бізнес-плану. Функції і мета бізнес-плану. Основні завдання бізнес-плану. Бізнес-аналіз та які його складові. Необхідність проведення фінансового аналізу та його зміст. Характеристика інформаційної бази під час бізнес-планування. Основні розділи які містить бізнес-план та їх основний зміст. Вимоги до складання бізнес-плану. Зміст та методика складання фінансового плану. Основні помилки та недоліки під час складання бізнес-планів.

Key words: business plan, business analysis, financial analysis, production plan, marketing plan, methodology for drawing up a financial plan.

Змістовий модуль 3. Особливості обліку і звітності, розвиток взаємовідносин та економічна ефективність підприємницької діяльності в аграрній сфері.

Тема 9. Податкова та кредитна системи у аграрній сфері.

Податки та як їх класифікація. Платники податку на додану вартість. Види пільг застосовують під час оподаткування ПДВ. Порядок обчислення акцизного збору і класифікація мита. Характеристика суб'єктів та об'єктів щодо оплати за землю. Ставки єдиного податку для підприємств. Мета запровадження податку з власників транспортних засобів та об'єкти його оподаткування. Ставки податку на доходи фізичних осіб.

Key words: tax system, value added tax, excise duty, duty, payment for land, single tax, tax on owners of transport vehicles, tax on personal income.

Тема 10. Особливості обліку і звітності підприємницької діяльності в аграрній сфері.

Здійснення організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Мета і завдання фінансового управлінського і податкового обліку. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, їх значення і застосування. Форми фінансової звітності, порядок їх заповнення і терміни подання. Склад і порядок складання фінансової звітності для суб'єктів малого підприємництва. Принципи бухгалтерського обліку та їх характеристика. Форми бухгалтерського обліку застосовують суб'єкти малого бізнесу. Суть і застосування спрощеної системи

оподаткування, обліку та звітності. Запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для фізичних осіб — суб'єктів малого підприємництва. Використання спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності юридичними особами — суб'єктами малого підприємництва. Фіксований і єдиний сільськогосподарський податки, випадки їх застосування і механізм справляння. Сутність, завдання і значення аудиторської діяльності. Інвентаризація як метод контролю підприємницької діяльності, завдання і порядок проведення її.

Key words: accounting organization, forms of financial reporting, principles of accounting, forms of accounting, auditing, inventory.

Тема 11. Розвиток взаємовідносин підприємницьких структур агробізнесу.

Система матеріально-технічного забезпечення та її функціонування в Україні. Принципи формування ринку засобів виробництва для сільського господарства. Основні форми матеріально-технічного забезпечення АПК в ринкових умовах. Лізинг його види та роль у технічному переоснащенні сільського господарства. Характеристика системи виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств. Основні принципи функціонування системи виробничого обслуговування сільськогосподарських товаровиробників та його види. Шляхи удосконалення економічних взаємовідносин між обслуговуючими структурами та сільськогосподарськими товаровиробниками.

Key words: agribusiness structure, logistics system, market of means of production, leasing, economic relations.

Тема 12. Економічна ефективність агробізнесу та його оцінювання.

Основний зміст критерій ефективності та особливості його вимог щодо агробізнесу. Показники які характеризують економічний ефект малого, середнього і великого бізнесу на селі. Особливості оцінювання економічного ефекту від агробізнесу за різними підходами суб'єктів аналізу. Показники які характеризують економічну ефективність використання ресурсів у агробізнесі. Характеристика показників економічної ефективності на селі, що використовують для оцінювання інвестиційних проєктів. Поняття фінансового стану підприємства, його складові та методичні підходи до оцінювання. Основні показники оцінювання рентабельності. Використання результатів оцінки фінансового стану підприємства.

Key words: economic efficiency, business in the countryside, resources, agribusiness, evaluation of investment projects, financial condition of the enterprise, profitability.

3. ПЕРЕЛІК ТА ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
Змістовий модуль 1. Загальні характеристики основ агробізнесу та підприємництва	10	x
1. Основи підприємництва та сутність теоретичних аспектів ринкових відносин	4	Усне обговорення питань.
2. Соціально-економічні основи підприємництва та агробізнесу	2	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи. Оцінка виконання розв'язку практичної роботи що прикріплена на платформі Moodle.
3. Основні аспекти розвитку підприємництва на селі	4	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи. Оцінка виконання розв'язку практичної роботи що прикріплена на платформі Moodle.
Контрольна робота з модуля 1		Оцінка результатів тестування в на платформі Moodle.
Змістовий модуль 2. Сутність, особливості розвитку відкриття та функціонування власної справи на селі	18	x
1. Функціонування бізнесу на селі та організаційно-правові форми господарської діяльності в агробізнесі	4	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи. Оцінка виконання розв'язку практичної роботи що прикріплена на платформі Moodle.
2. Особисті якості підприємця та культура бізнесу	2	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи.
3. Вивчення і прогнозування ринкового середовища в агропромисловій сфері страхування ризиків в підприємстві	2	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи.
4. Відкриття власної справи на селі	4	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи. Оцінка виконання розв'язку практичної роботи що прикріплена на платформі Moodle.
5. Бізнес-планування в підприємстві	6	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи. Оцінка виконання розв'язку практичної роботи що прикріплена на платформі Moodle.
Контрольна робота з модуля 2		Оцінка результатів тестування в на платформі Moodle.
Змістовий модуль 3. Особливості обліку і звітності, розвиток взаємовідносин та економічна ефективність підприємницької діяльності в аграрній сфері	10	x
1. Податкова та кредитна системи в аграрній сфері	2	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи.
2. Особливості обліку і звітності підприємницької діяльності в аграрній сфері	2	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи.

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
3. Розвиток взаємовідносин підприємницьких структур агробізнесу	2	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи. Оцінка виконання розв'язку практичної роботи що прикріплена на платформі Moodle.
4. Економічна ефективність агробізнесу та його оцінювання	4	Опитування. Оцінка виконання індивідуальної роботи. Оцінка виконання розв'язку практичної роботи що прикріплена на платформі Moodle.
Контрольна робота з модуля 3		Оцінка результатів тестування в на платформі Moodle.
Разом по дисципліні	38	x

Розширений план тем індивідуальної роботи

Тема 1. Сутність теоретичних аспектів ринкових відносин як основи підприємництва.

1. Як ринковий механізм координує економічний вибір?
2. Які види банків входять до банківської системи України?
3. Які угоди укладають на товарних біржах?
4. Дайте визначення прибутку і назвіть його основні функції.
5. Як змінювалися погляди економістів щодо поняття «підприємство»?
6. Сутність підприємництва в його сучасному розумінні?

Тема 2. Соціально-економічні основи підприємництва та агробізнесу.

1. Дайте визначення бізнесу і назвіть його ознаки.
2. Яка стратегія і тактика бізнесу?
3. Розкрийте зміст підприємницького, споживчого, трудового та державного бізнесу.
4. В якому порядку здійснюється реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності?
5. Охарактеризуйте приватну, державну та комунальну власність.
6. Яке місце посідає приватна власність у виробництві сільськогосподарської продукції?

Тема 3. Основи аспекти розвитку підприємництва на селі.

1. Охарактеризуйте організаційно-правлінські ознаки підприємництва.
2. Назвіть основні організаційно-правові форми підприємницьких структур.
3. Яка основна характеристика акціонерних товариств?
4. Які основні ознаки малого підприємництва?

Тема 4. Функціонування бізнесу на селі та організаційно-правові форми господарської діяльності в агробізнесі.

1. Які організаційно-правові форми малих і середніх підприємств у сільському господарстві?
2. Назвіть переваги та недоліки малих форм господарювання.

3. Яка роль власника і менеджера у системі малих форм господарювання
4. Які ознаки притаманні людям, що вирішили зайнятися малим бізнесом?
5. Які ознаки підприємницького середовища?
6. Хто може бути суб'єктом підприємницької діяльності?
7. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?

Тема 5. Особисті якості підприємця та культура бізнесу.

1. У чому полягає мистецтво збуту готової продукції?
 2. Як здійснюються вибір і планування кар'єри в бізнесі?
 3. За якими критеріями визначають особисті якості й здібності підприємця?
- Вирішення ситуаційних завдань.
Програмований контроль з теми № 5 (тести).

Тема 6. Вивчення і прогнозування ринкового середовища в агропромисловій сфері та страхування ризиків в підприємстві.

1. Розкрийте суть ринкового середовища в агропромисловій сфері.
2. Від яких характеристик залежить вплив середовища на підприємство?
3. За допомогою яких показників можна провести аналіз чинників ринкового середовища?
4. Розкрийте суть показників конкурентоспроможності підприємства.
5. Які етапи та інструментарій діагностики стану підприємства у конкурентному (ринковому) середовищі?
6. Який метод використовують для визначення сили та характеру впливу кожного чинника ринкового середовища на підприємство?
7. Основні чинники невизначеності і ризику, її зв'язок із ризиком.
8. Охарактеризуйте сутність і зміст ризиків у підприємницькій діяльності.
9. Назвіть чинники та джерела підприємницького ризику. Класифікація ризиків.

Тема 7. Відкриття власної справи на селі.

1. Які основні етапи розвитку підприємницької діяльності?
 2. Розкрийте зміст установчих документів суб'єктів підприємництва.
 3. Який порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва?
- Вирішення ситуаційних завдань.
Програмований контроль з теми № 7 (тести).

Тема 8. Бізнес-планування в підприємстві.

1. Яка основна сутність та призначення бізнес-плану?
 2. Назвіть які основні завдання, функції та мета бізнес-плану?
 3. У чому полягає бізнес-аналіз та які його складові?
 4. Поясніть необхідність проведення фінансового аналізу та його зміст.
- Вирішення ситуаційних завдань.

Тема 9. Податкова та кредитна системи у аграрній сфері.

1. Що таке податки та як їх класифікують?

2. Хто є платником податку на додану вартість? Які особи (юридичні чи фізичні) підлягають обов'язковій реєстрації платниками ПДВ?
3. Дайте визначення та перелічіть об'єкти оподаткування акцизним збором.
4. Який порядок обчислення акцизного збору? Охарактеризуйте класифікацію мита.

Тема 10. Особливості обліку і звітності підприємницької діяльності в аграрній сфері.

1. Як здійснюється організація бухгалтерського обліку на підприємстві?
2. Охарактеризуйте мету і завдання фінансового, управлінського і податкового обліку.
3. Форми фінансової звітності, порядок їх заповнення і терміни подання
4. Податки в сільському господарстві та механізм їх справляння.
5. Сутність, завдання і значення аудиторської діяльності.

Тема 11. Розвиток взаємовідносин підприємницьких структур агробізнесу.

1. Які основні форми матеріально-технічного забезпечення АПК в ринкових умовах?
2. Що таке лізинг? Його види та роль у технічному переоснащенні сільського господарства.
3. Які основні принципи функціонування системи виробничого обслуговування сільськогосподарських товаровиробників та його види?
4. Назвіть основні шляхи удосконалення економічних взаємовідносин між обслуговуючими структурами та сільськогосподарськими товаровиробниками.
5. Які особливості оцінювання економічного ефекту від агробізнесу за різними підходами суб'єктів аналізу?

Тема 12. Економічна ефективність агробізнесу та його оцінювання.

1. Які загальні показники використовують для оцінювання економічної ефективності малого, середнього та великого бізнесу на селі?
2. Якими показниками характеризується економічна ефективність використання ресурсів у агробізнесі?
3. Які показники економічної ефективності агробізнесу застосовують на макрорівні?
4. Назвіть показники економічної ефективності на селі, що використовують для оцінювання інвестиційних проектів.
5. Якими фінансовими показниками характеризується ліквідність та фінансову стійкість підприємства?
6. Назвіть основні показники оцінювання рентабельності та ділової активності підприємства?
7. Де практично використовують результати оцінок фінансового стану підприємства?

4. ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Питання для поточного контролю знань

Змістовий модуль 1. Загальні характеристики основ агробізнесу та підприємництва.

1. Як ринковий механізм координує економічний вибір?
2. Які види банків входять до банківської системи України?
3. Які угоди укладають на товарних біржах?
4. Дайте визначення прибутку і назвіть його основні функції.
5. Як змінювалися погляди економістів щодо поняття «підприємництво»?
6. Сутність підприємництва в його сучасному розумінні?
7. Дайте визначення бізнесу і назвіть його ознаки.
8. Яка стратегія і тактика бізнесу?
9. Розкрийте зміст підприємницького, споживчого, трудового та державного бізнесу.
10. В якому порядку здійснюється реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності?
11. Охарактеризуйте приватну, державну та комунальну власність.
12. Яке місце посідає приватна власність у виробництві сільськогосподарської продукції?
13. Охарактеризуйте організаційно - правлінські ознаки підприємництва.
14. Назвіть основні організаційно-правові форми підприємницьких структур.
15. Яка основна характеристика акціонерних товариств?
16. Які основні ознаки малого підприємництва?

Змістовий модуль 2. Сутність, особливості розвитку відкриття та функціонування власної справи на селі.

1. Які організаційно-правові форми малих і середніх підприємств у сільському господарстві?
2. Назвіть переваги та недоліки малих форм господарювання.
3. Яка роль власника і менеджера у системі малих форм господарювання?
4. Які ознаки притаманні людям, що вирішили зайнятися малим бізнесом?
5. Які ознаки підприємницького середовища?
6. Хто може бути суб'єктом підприємницької діяльності?
7. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?
8. У чому полягає мистецтво збуту готової продукції?
9. Як здійснюються вибір і планування кар'єри в бізнесі?
10. За якими критеріями визначають особисті якості й здібності підприємця?
11. Розкрийте суть ринкового середовища в агропромисловій сфері.
12. Від яких характеристик залежить вплив середовища на підприємство?
13. За допомогою яких показників можна провести аналіз чинників ринкового середовища?

14. Розкрийте суть показників конкурентоспроможності підприємства.
15. Які етапи та інструментарій діагностики стану підприємства у конкурентному (ринковому) середовищі?
16. Який метод використовують для визначення сили та характеру впливу кожного чинника ринкового середовища на підприємство?
17. Основні чинники невизначеності і ризику, її зв'язок із ризиком.
18. Охарактеризуйте сутність і зміст ризиків у підприємницькій діяльності.
19. Назвіть чинники та джерела підприємницького ризику. Класифікація ризиків.
20. Які основні етапи розвитку підприємницької діяльності?
21. Розкрийте зміст установчих документів суб'єктів підприємництва.
22. Який порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва?
23. Яка основна сутність та призначення бізнес-плану?
24. Назвіть які основні завдання, функції та мета бізнес-плану?
25. У чому полягає бізнес-аналіз та які його складові?
26. Поясніть необхідність проведення фінансового аналізу та його зміст.

Змістовий модуль 3. Особливості обліку і звітності, розвиток взаємовідносин та економічна ефективність підприємницької діяльності в аграрній сфері.

1. Що таке податки та як їх класифікують?
2. Хто є платником податку на додану вартість? Які особи (юридичні чи фізичні) підлягають обов'язковій реєстрації платниками ПДВ?
3. Дайте визначення та перелічіть об'єкти оподаткування акцизним збором.
4. Який порядок обчислення акцизного збору? Охарактеризуйте класифікацію мита.
5. Як здійснюється організація бухгалтерського обліку на підприємстві?
6. Охарактеризуйте мету і завдання фінансового, управлінського і податкового обліку.
7. Форми фінансової звітності, порядок їх заповнення і терміни подання
8. Фіксований, єдиний і фіксований сільськогосподарський податки, випадки їх застосування і механізм справляння.
9. Сутність, завдання і значення аудиторської діяльності.
10. Які основні форми матеріально-технічного забезпечення АПК в ринкових умовах?
11. Що таке лізинг? Його види та роль у технічному переоснащенні сільського господарства.
12. Які основні принципи функціонування системи виробничого обслуговування сільськогосподарських товаровиробників та його види?
13. Назвіть основні шляхи удосконалення економічних взаємовідносин між обслуговуючими структурами та сільськогосподарськими товаровиробниками.
14. Які особливості оцінювання економічного ефекту від агробізнесу за різними підходами суб'єктів аналізу?

15. Які загальні показники використовують для оцінювання економічної ефективності малого, середнього та великого бізнесу на селі?
16. Якими показниками характеризується економічна ефективність використання ресурсів у агробізнесі?
17. Які показники економічної ефективності агробізнесу застосовують на макрорівні?
18. Назвіть показники економічної ефективності на селі, що використовують для оцінювання інвестиційних проектів.
19. Якими фінансовими показниками характеризується ліквідність та фінансову стійкість підприємства?
20. Назвіть основні показники оцінювання рентабельності та ділову активність підприємства?

Перелік питань для підсумкового контролю знань

1. Як ринковий механізм координує економічний вибір?
2. Як змінювалися погляди економістів щодо поняття «підприємництво»?
Сутність підприємництва в його сучасному розумінні?
3. Дайте визначення бізнесу і назвіть його ознаки.
4. Яка стратегія і тактика бізнесу?
5. Розкрийте зміст приватної власності як економічної основи бізнесу.
6. Яка відмінність між підприємництвом і бізнесом?
7. Розкрийте зміст підприємницького, споживчого, трудового та державного бізнесу.
8. Які ознаки підприємницького середовища?
9. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?
10. В якому порядку здійснюється реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності?
11. Охарактеризуйте приватну, державну та комунальну власність.
12. Яке місце посідає приватна власність у виробництві сільськогосподарської продукції?
13. Які перспективні форми сучасних сільськогосподарських підприємств?
14. Опишіть організаційно-економічні чинники підвищення ефективності функціонування агроформувань, створених на принципах поєднання власності та колективної організації праці.
15. Назвіть чинники спеціалізації та оптимального об'єднання галузей у посиленні підприємницької діяльності агроформувань.
16. Які принципи кооперації та інтеграції використовуються сучасними сільськогосподарськими підприємствами?
17. Розкрийте організаційні та правові аспекти відносин орендарів і орендодавців.
18. За якими основними ознаками розрізняють організаційно-правові форми підприємництва?
19. Дайте характеристику правовим ознакам підприємництва.
20. Які основні ознаки акціонерних товариств?

21. Які основні ознаки малого підприємництва?
22. Назвіть переваги та недоліки малих форм господарювання.
23. У чому полягає мистецтво збуту готової продукції?
24. Як здійснюються вибір і планування кар'єри в бізнесі?
25. За якими критеріями визначають особисті якості й здібності підприємця?
26. Охарактеризуйте основні етичні критерії в бізнесі.
27. Розкрийте основні вимоги до культури в підприємстві.
28. Розкрийте суть ринкового середовища в агропромисловій сфері.
29. Від яких характеристик залежить вплив середовища на підприємство?
30. Розкрийте суть показників конкурентоспроможності підприємства.
31. Охарактеризуйте сутність і зміст ризиків у підприємницькій діяльності.
32. Назвіть чинники та джерела підприємницького ризику. Класифікація ризиків.
33. Розкрийте основні положення методу оцінки фінансової стійкості. Умови його застосування.
34. Сутність страхування ризику. Механізми зниження ризику.
35. Розподілення й об'єднання ризику як методи його зниження.
36. У чому полягає сутність диверсифікації ризику?
37. Які основні чинники мотивації до підприємництва?
38. Які основні етапи розвитку підприємницької діяльності?
39. Розкрийте зміст установчих документів суб'єктів підприємництва.
40. Який порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності?
41. Який порядок формування статутного фонду суб'єктів підприємницької діяльності?
42. Як проводиться ліцензування підприємницької діяльності?
43. Яка основна сутність та призначення бізнес-плану?
44. Назвіть які основні завдання, функції та мета бізнес-плану?
45. У чому полягає бізнес-аналіз та які його складові?
46. Назвіть основні вимоги до складання бізнес-плану.
47. Що таке податки та як їх класифікують?
48. Дайте визначення та перелічіть об'єкти оподаткування акцизним збором.
49. Форми фінансової звітності, порядок їх заповнення і терміни подання
50. Які основні форми матеріально-технічного забезпечення АПК в ринкових умовах?
51. Що таке лізинг? Його види та роль у технічному переоснащенні сільського господарства.
52. Які основні принципи функціонування системи виробничого обслуговування сільськогосподарських товаровиробників та його види?
53. Назвіть основні шляхи удосконалення економічних взаємовідносин між обслуговуючими структурами та сільськогосподарськими товаровиробниками.
54. Які особливості оцінювання економічного ефекту від агробізнесу за різними підходами суб'єктів аналізу?
55. Які загальні показники використовують для оцінювання економічної ефективності малого, середнього та великого бізнесу на селі?

56. Якими показниками характеризується економічна ефективність використання ресурсів у агробізнесі?

57. Які показники економічної ефективності агробізнесу застосовують на макрорівні?

58. Назвіть показники економічної ефективності на селі, що використовують для оцінювання інвестиційних проектів.

59. Якими фінансовими показниками характеризується ліквідність та фінансову стійкість підприємства?

60. Назвіть основні показники оцінювання рентабельності та ділову активність підприємства?

5. ПРАКТИЧНІ ЗАДАЧІ З ОСНОВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Задача № 1

Лабораторна робота включає в себе розрахунок таблиць з планування врожайності, посівних площ, обсягів виробництва продукції рослинництва, потреби в насінневому матеріалі, мінеральних добривах, засобах захисту рослин від шкідників та хвороб, розрахунок собівартості 1 ц продукції та узагальнення основних економічних показників розвитку галузі рослинництва. Завдання виконувати в Microsoft Excel. Кожний здобувач вищої освіти виконує завдання за своїм варіантом. Кожний варіант вибираємо за списком в журналі в групі.

Перед плануванням урожайності спочатку необхідно визначити середньозважену врожайність по зерновим та технічним культурам галузі рослинництва (табл. 1).

Таблиця 1 Визначення середньозваженої урожайності
сільськогосподарських культур

Показники	Пшениця озима	Ячмінь озимий	Соняшник	Ріпак озимий
Валовий збір, ц				
2022р.	50651,0	28194,0	24653,0	11368
2023р.	46488,0	29144,0	28108,0	9765,0
2024р.	62046,0	29592,0	22265,0	22000,0
2025р.	79014,0	28418,0	28677,0	9273,0
Площа, га				
2022р.	1600,0	1100,0	1624,0	800,0
2023р.	1900,0	1100,0	1330,0	550,0
2024р.	1700,0	1100,0	975,0	1000,0
2025р.	2050,0	950,0	956,0	700,0
Середньозважена урожайність, ц з 1 га	?	?	?	?

Розрахуємо планову врожайність сільськогосподарських культур за рахунок додатково внесених добрив, заміни сорту, оптимальних строків сівби та збору врожаю (табл. 2).

Таблиця 2 Розрахунок планової урожайності сільськогосподарських культур

Культури	Середньо-зважена урожайність ц з 1 га	Приріст (ц) за рахунок:			Планова врожайність ц з 1 га
		Внесення мінеральних добрив	Посіву нового сорту та при наявності відповідної кількості дощів	Оптимальні строки сівби та збору урожаю	
Пшениця озима	?	?*	?*	5,5	?
Ячмінь озимий	?	?*	?*	4,5	?
Соняшник	?	?*	?*	3,5	?
Ріпак озимий	?	?*	?*	3,5	?

*вихідні дані за варіантами.

Заплануємо посівні площі для галузі рослинництва виходячи з запланованої врожайності та наявних сільськогосподарських угідь (табл. 3).

Таблиця 3 Планування площ та структури посівів сільськогосподарських культур

Культура	У середньому за 3 роки			По плану		
	Площа, га	%		Площа, га	%	
Рілля - всього	5063	100,00	X	5063	100,00	X
Чисті пари	141,8	2,80	X	?	?	X
Площа посіву, га:	4921,2	97,20	100,00	?	?	100,00
Пшениця	1883,3	37,20	38,27	?*	?	?
Ячмінь ярий	52,5	1,04	1,07	100	?	?
Ячмінь озимий	1050	20,74	21,34	?*	?	?
Соняшник	1087	21,47	22,09	?*	?	?
Ріпак озимий	750	14,81	15,24	?*	?	?
Коріандр	98,3	1,94	2,00	98,3	?	?

*вихідні дані за варіантами.

Розрахуємо плановий валовий збір по зерновим та технічним культурам, насамперед, маючи заплановані показники урожайності та планові площі (табл. 4).

Таблиця 4 План посівів та валових зборів сільськогосподарських культур

Культури	Планова площа посіву, га	Планова врожайність, ц з 1га	Плановий валовий збір, ц
Пшениця озима	?	?	?
Ячмінь озимий	?	?	?
Соняшник	?	?	?
Ріпак озимий	?	?	?
Всього	?	-	?

У таблиці 5 розрахуємо потребу та вартість насіння зернових та технічних культур.

Таблиця 5 Розрахунок потреби та вартості насіння зернових та технічних культур

Назва культури	Площа посіву, га	Норма висіву на 1 га, кг	Загальна потреба у насінні, ц	у тому числі				Загальна вартість насіння, грн	
				по нормі	Насіння власного виробництва		Куплене або обмінено у іншого сільськогосподарського підприємства		всього
			ц		грн	ц	грн		
Озима пшениця	?	200	?	?	(395,8 грн)*	?	(2000 грн)*	?	?
Ячмінь озимий	?	200	?	?	(370,45 грн)*	?	(1416,6 грн)*	?	?
Соняшник	?	15	?	?	(493,33 грн)*	?	(2166,6 грн)*	?	?
Ріпак озимий	?	4	?	?	(542,36 грн)*	?	(2400,0 грн)*	?	?
Всього	?	х	х	х	?	х	?	?	х

*ціна вказана за 1 ц насіння власного виробництва або купленого.

Розглянемо в таблиці 6 норми внесення добрив включає в себе прибавку добрив для отримання запланованої урожайності. Слід відмітити, що добрива вносять відповідно до конкретної фази внесення. Також в даній таблиці розрахована кількість необхідних добрив для кожної

культури і відповідно до кожної фази внесення. Потребу в добривах визначаємо шляхом множення норми внесення добрив на потрібну площу. Також разом з фізичною потребою в добривах була врахована кількість діючої речовини NPK відповідно до кожного виду добрив, фаз їх внесення та фізичної кількості шляхом множення потреби кожного виду добрив на їх відсотковий вміст NPK.

Таблиця 6 Система внесення добрив для отримання запланованої врожайності сільськогосподарських культур

Культура	Найменування добрив	Додаткове внесення, кг на 1 га	Площа, га	Кількість добрив, тонн
Пшениця озима	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	180	?	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	120	?	?
	Карбамід (N ₄₆)	70	?	?
Ячмінь озимий	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	220	?	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	90	?	?
Соняшник	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	200	?	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	100	?	?
Ріпак озимий	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	200	?	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	150	?	?

У таблиці 7 наведемо розрахунок вартості добрив, які необхідні для внесення під заплановані площі сільськогосподарських культур по галузі рослинництва.

Таблиця 7 Розрахунок потреби та вартості добрив під заплановані сільськогосподарські культури

Культура	Найменування добрив	Кількість добрив, т	Ціна, грн за	Вартість тис. грн
			1 тонну	
Пшениця озима	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	?	27000	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	?	18000	?
	Карбамід (N ₄₆)	?	16000	?
	Разом	х	х	?
Ячмінь озимий	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	?	27000	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	?	18000	?
	Разом	х	х	?
Соняшник	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	?	27000	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	?	18000	?
	Разом	х	х	?
Ріпак озимий	Нітроамофоска N ₁₆ P ₁₆ K ₁₆	?	27000	?
	Аміачна селітра N _{34,5}	?	18000	?
	Разом	х	х	?
Всього		х	х	х

У таблиці 8 розглянемо систему захисту сільськогосподарських культур від шкідників та хвороб.

Таблиця 8 Система захисту сільськогосподарських культур від шкідників та хвороб

Культура	Фаза застосування	Назва препарату	Одиниці виміру	Доза	Площа, га	Потреба в препаратах
Гербіциди						
Пшениця озима	починаючи з фази 2-х листків до появи прапорцевого листка зернових	Аркан (Bayer)	кг на 1га	0,02	?	?
Ячмінь озимий			кг на 1га	0,02	?	?
Соняшник	у фазі повної стиглості за вологості насіння 33-37%	Баста (Bayer)	л на 1 га	2,0	?	?
Ріпак озимий			л на 1 га	2,0	?	?
Інсектициди						
Пшениця озима	обприскування в період вегетації (клоп-черепашка, попелиці, трипси, п'явиці)	Коннект (Bayer)	л на 1 га	0,4	?	?
Ячмінь озимий			л на 1 га	0,4	?	?
Ріпак озимий	обприскування в другій половині цвітіння за появи шкідників (насіenneвий прихованохоботник, ріпакова галлиця та попелиці)	Біскайя (Bayer)	л на 1 га	0,25	?	?
Фунгіциди						
Пшениця озима	борошниста роса, іржа, сітчаста плямистість	Байлетон (Bayer)	кг на 1га	1,0	?	?
Ячмінь озимий			кг на 1га	1,0	?	?
Соняшник	придатний для застосування протягом вегетації	Дерозал (Bayer)	л на 1 га	0,5	?	?
Протруювання насіння						
Пшениця озима	фузаріози, снігова пліснява, септоріоз, летюча сажка, тверда сажка, комплекс кореневих гнилей	Ламардор (Bayer)	л на 1 т	0,15	?	?
Ячмінь озимий	гельмінтоспороз, сітчаста плямистість, летюча сажка, тверда сажка, комплекс кореневих гнилей		л на 1 т	0,20	?	?
Соняшник	дротянки,	Круїзер 350 FS т.к.с. (Bayer)	л на 1 т	6,0	?	?
Ріпак озимий	несправжньодротянки, сірий та південний бурякові довгоносики, мідляки, попелиці		л на 1 т	4,0	?	?

Таблиця 9 Потреба та вартість препаратів системи захисту сільськогосподарських культур

Культура	Назва препарату фірми (Bayer)	Потреба в препаратах кг, л	Ціна, грн	Вартість, тис. грн
Гербіциди				
Пшениця озима	Аркан	?	3934,9	?
Ячмінь озимий		?	3934,9	?
Соняшник	Баста	?	16,43	?
Ріпак озимий		?	16,43	?
Інсектициди				
Пшениця озима	Коннект	?	36,49	?
Ячмінь озимий		?	36,49	?
Ріпак озимий	Біскайя	?	93,04	?
Фунгіциди				
Пшениця озима	Байлетон	?	244,80	?
Ячмінь озимий		?	244,80	?
Соняшник	Дерозал	?	30,09	?
Протруювання насіння				
Пшениця озима	Ламардор	?	109,47	?
Ячмінь озимий		?	109,47	?
Соняшник	Круїзер 350 FS	?	80,49	?
Ріпак озимий		т.к.с.	?	80,49

У таблиці 10 наведемо варість валової продукції у постійних цінах 2016 року та порівняємо план з фактичними даними у середньому за 2022-2025 роки.

Таблиця 10 Вартість валової продукції по галузі рослинництва

Види продукції	Постійні ціни 2021 року за 1 ц, грн	Обсяги виробництва				План у % до середнього досягнутого
		У середньому за 2022-2025 рр.		По плану		
		ц	грн	ц	грн	
Пшениця озима	637,73	59549,75	?	?	?	?
Ячмінь озимий	569,07	28837,00	?	?	?	?
Соняшник	1667,07	25925,75	?	?	?	?
Ріпак озимий	1610,15	13101,50	?	?	?	?
Всього	х	х	?	х	?	х

У таблиці 11 розрахуємо вартість товарної продукції, насамперед, враховуючи при цьому показник планового валового збору, ціну реалізації і рівень товарності.

Таблиця 11 Розрахунок планової вартості товарної продукції

Культури	Виробництво, ц	Реалізація, ц	Рівень товарності, %	Ціна реалізації 1 ц, грн.	Вартість товарної продукції, тис. грн
Пшениця озима	?	?	92	791,6	?
Ячмінь озимий	?	?	92	666,6	?
Соняшник	?	?	90	2750,0	?
Ріпак озимий	?	?	95	2041,6	?
Всього	х	х	х	х	?

У таблиці 12 розрахуємо планову виробничу собівартість 1 ц.

Таблиця 12 Планова структура витрат на виробництво продукції з розрахунку на 1 ц, грн

Статті витрат	Пшениця озима		Ячмінь озимий		Соняшник		Ріпак озимий	
	грн	%	грн	%	грн	%	грн	%
Оплата праці	25,66	?	27,70	?	24,76	?	32,09	?
Відрахування на соціальний захист	?	?	?	?	?	?	?	?
Насіння	?	?	?	?	?	?	?	?
Добрива	?	?	?	?	?	?	?	?
Засоби захисту рослин	?	?	?	?	?	?	?	?
Паливно-мастильні матеріали	23,59	?	21,35	?	21,76	?	93,91	?
Амортизація основних засобів	3,27	?	4,3	?	4,2	?	9,5	?
Ремонт основних засобів	4,28	?	4,39	?	4,24	?	11,68	?
Загальновиробничі витрати	7,7	?	23,5	?	23,5	?	24,6	?
Оплата послуг і робіт організацій	16,6	?	6,3	?	47,3	?	63,7	?
Усього витрат	?	100,00	?	100,00	?	100,00	?	100,00

Для узагальнення всіх розрахунків в таблиці 13 наведемо основні економічні показники розвитку галузі рослинництва.

Таблиця 13 Основні економічні показники розвитку галузі рослинництва

Показники	Фактично у 2024 році	План	Відхилення (+,-) плану від факту
Пшениця озима			
Урожайність, ц з 1 га	38,54	?	?
Виробнича собівартість 1 ц, грн	395,80	?	?
Повна собівартість 1 ц, грн	455,17	?*	?
Середня ціна реалізації 1 ц, грн	625,00	791,60	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 ц, грн	?	?	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 га, грн	?	?	?
Рівень рентабельності (збитковості),%	?	?	?
Ячмінь озимий			
Урожайність, ц з 1 га	29,91	?	?
Виробнича собівартість 1 ц, грн	370,45	?	?
Повна собівартість 1 ц, грн	426,02	?*	?
Середня ціна реалізації 1 ц, грн	650,00	666,6	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 ц, грн	?	?	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 га, грн	?	?	?
Рівень рентабельності (збитковості),%	?	?	?
Соняшник			
Урожайність, ц з 1 га	30,00	?	?
Виробнича собівартість 1 ц, грн	493,33	?	?
Повна собівартість 1 ц, грн	567,32	?*	?
Середня ціна реалізації 1 ц, грн	2167,00	2750,00	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 ц, грн	?	?	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 га, грн	?	?	?
Рівень рентабельності (збитковості),%	?	?	?
Ріпак озимий			
Урожайність, ц з 1 га	13,25	?	?
Виробнича собівартість 1 ц, грн	542,36	?	?
Повна собівартість 1 ц, грн	623,71	?*	?
Середня ціна реалізації 1 ц, грн	2000,00	2041,60	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 ц, грн	?	?	?
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 га, грн	?	?	?
Рівень рентабельності (збитковості),%	?	?	?

*повна собівартість 1ц продукції, грн = виробнича собівартість 1 ц продукції збільшена на витрати на зберігання, транспортування та реалізацію (15%).

ВИХІДНІ ДАНІ

по плановій площі посівів за варіантами для виконання практичної частини № 1

Варіанти	Пшениця озима	Ячмінь озимий	Соняшник	Ріпак озимий
1	1500,0	1200,0	1500,0	600,0
2	1850,0	1150,0	1250,0	450,0
3	1650,0	1050,0	900,0	950,0
4	2000,0	985,0	1000,0	750,0
5	1450,0	1300,0	1200,0	650,0
6	1350,0	1200,0	1600,0	700,0
7	1250,0	1100,0	1235,0	450,0
8	1500,0	1200,0	1500,0	600,0
9	1330,4	1175,7	1392,3	598,2
10	1277,4	1181,8	1418,8	588,1
11	1224,4	1188,0	1445,3	578,0
12	1171,4	1194,1	1471,8	567,9
13	1118,5	1200,2	1498,3	557,7
14	1065,5	1206,4	1524,8	547,6
15	1012,5	1212,5	1551,3	537,5
16	959,5	1218,6	1577,7	527,4
17	906,5	1224,8	1604,2	517,3
18	853,6	1230,9	1630,7	507,1
19	800,6	1237,0	1657,2	497,0
20	747,6	1243,2	1683,7	486,9
21	694,6	1249,3	1710,2	476,8
22	641,7	1255,4	1736,7	466,7
23	588,7	1261,5	1763,2	456,5
24	535,7	1267,7	1789,6	446,4
25	482,7	1273,8	1816,1	436,3
26	429,8	1279,9	1842,6	426,2
27	376,8	1286,1	1869,1	416,1
28	323,8	1292,2	1895,6	406,0
29	270,8	1298,3	1922,1	395,8
30	217,9	1304,5	1948,6	385,7

**Приріст урожайності за рахунок внесення мінеральних добрив
(за варіантами)**

Варіанти	Пшениця озима	Ячмінь озимий	Соняшник	Ріпак озимий
1	3,28	3,67	1,11	1,28
2	4,55	3,75	1,25	1,35
3	3,45	3,85	1,35	2,15
4	4,25	3,95	1,55	1,45
5	3,35	3,65	1,45	1,35
6	3,73	3,82	1,64	1,59
7	3,71	3,84	1,73	1,61
8	3,70	3,85	1,83	1,64
9	3,68	3,87	1,93	1,66
10	3,66	3,89	2,03	1,68
11	3,65	3,90	2,13	1,71
12	3,63	3,92	2,22	1,73
13	3,62	3,93	2,32	1,76
14	3,60	3,95	2,42	1,78
15	3,58	3,97	2,52	1,80
16	3,57	3,98	2,62	1,83
17	3,55	4,00	2,71	1,85
18	3,54	4,01	2,81	1,88
19	3,52	4,03	2,91	1,90
20	3,50	4,05	3,01	1,92
21	3,49	4,06	3,11	1,95
22	3,47	4,08	3,20	1,97
23	3,46	4,09	3,30	2,00
24	3,44	4,11	3,40	2,02
25	3,42	4,13	3,50	2,04
26	3,41	4,14	3,60	2,07
27	3,39	4,16	3,69	2,09
28	3,38	4,17	3,79	2,12
29	3,36	4,19	3,89	2,14
30	3,34	4,21	3,99	2,16

**Приріст урожайності за рахунок посіву нового сорту
(за варіантами)**

Варіанти	Пшениця озима	Ячмінь озимий	Соняшник	Ріпак озимий
1	15,00	11,50	10,00	8,50
2	14,00	11,00	9,00	7,50
3	15,50	12,50	9,50	8,40
4	13,50	10,50	9,20	8,20
5	14,50	11,60	9,60	8,60
6	14,05	11,33	9,28	8,51
7	13,90	11,30	9,22	8,60
8	13,75	11,27	9,16	8,69
9	13,60	11,24	9,10	8,78
10	13,45	11,21	9,04	8,87
11	13,30	11,18	8,98	8,96
12	13,15	11,15	8,92	9,05
13	13,00	11,12	8,86	9,14
14	12,85	11,09	8,80	9,23
15	12,70	11,06	8,74	9,32
16	12,55	11,03	8,68	9,41
17	12,40	11,00	8,62	9,50
18	12,25	10,97	8,56	9,59
19	12,10	10,94	8,50	9,68
20	11,95	10,91	8,44	9,77
21	11,80	10,88	8,38	9,86
22	11,65	10,85	8,32	9,95
23	11,50	10,82	8,26	10,04
24	11,35	10,79	8,20	10,13
25	11,20	10,76	8,14	10,22
26	11,05	10,73	8,08	10,31
27	10,90	10,70	8,02	10,40
28	10,75	10,67	7,96	10,49
29	10,60	10,64	7,90	10,58
30	10,45	10,61	7,84	10,67

Задача 2. Розрахунок собівартості продукції рослинництва.

Агропідприємство вирощує пшеницю на площі 150 га. Витрати становлять:

- Насіння – 3 200 грн/га
 - Добрива – 4 500 грн/га
 - Засоби захисту – 2 800 грн/га
 - Паливо та мастильні матеріали – 2 200 грн/га
 - Оплата праці – 1 900 грн/га
 - Інші витрати – 1 400 грн/га
- Урожайність – 5,8 т/га.
Ціна реалізації – 6 200 грн/т.

Потрібно визначити:

1. Повну собівартість виробництва.
2. Собівартість 1 т продукції.
3. Валовий дохід.
4. Прибуток.
5. Рентабельність виробництва.

Задача 3. Точка безбитковості фермерського господарства.

Фермерське господарство спеціалізується на вирощуванні соняшнику.

- Постійні витрати – 1 200 000 грн
- Змінні витрати на 1 т – 7 500 грн
- Ціна реалізації 1 т – 11 000 грн

Необхідно визначити:

1. Обсяг виробництва (т) у точці безбитковості.
2. Обсяг реалізації для отримання прибутку 500 000 грн.

Задача 4. Оцінка інвестицій у сільськогосподарську техніку.

Підприємство планує придбати зернозбиральний комбайн вартістю 4 500 000 грн. Очікуване щорічне збільшення чистого прибутку – 1 200 000 грн. Термін використання – 6 років.

Визначити:

1. Строк окупності інвестиції.
2. Коефіцієнт економічної ефективності.
3. Доцільність інвестування (якщо норматив ефективності – 0,2).

Задача 5. Розрахунок кредитного навантаження.

Агропідприємство отримало кредит 2 000 000 грн на 2 роки під 18% річних (прості відсотки).

Визначити:

1. Суму відсотків.
2. Загальну суму повернення.
3. Середньорічне фінансове навантаження.

Задача 6. Лізинг техніки.

Вартість трактора – 1 800 000 грн. Авансовий платіж – 20%.
Лізинговий платіж – 25% річних. Строк – 3 роки.

Визначити:

1. Суму авансового платежу.
2. Загальну суму лізингових платежів.
3. Переплату за користування технікою.

Задача 7. Формування ціни продукції.

Собівартість 1 т кукурудзи – 4 800 грн. Підприємство планує норму прибутку 30%. Транспортні витрати – 250 грн/т. ПДВ – 20%.

Визначити:

1. Відпускну ціну без ПДВ.
2. Кінцеву ціну реалізації.
3. Рівень рентабельності.

Задача 8. Аналіз рентабельності господарства.

Показники підприємства:

- Дохід – 12 500 000 грн
- Собівартість – 9 800 000 грн
- Середньорічна вартість основних засобів – 6 000 000 грн

Потрібно визначити:

1. Прибуток.
2. Рентабельність продукції.
3. Рентабельність основних засобів.
4. Фондовіддачу.

Задача 9. Розрахунок собівартості продукції пшениці.

Агропідприємство вирощує озиму пшеницю на площі 160 га. Витрати на 1 га становлять:

- Насіння – 3 200 грн
- Добрива – 4 800 грн
- Засоби захисту рослин – 2 900 грн
- Паливо та мастильні матеріали – 2 500 грн
- Оплата праці – 2 100 грн
- Інші витрати – 1 700 грн

Урожайність – 6,1 т/га.

Ціна реалізації – 6 500 грн/т.

Потрібно визначити:

1. Повні витрати на всю площу.
2. Валовий збір зерна.
3. Собівартість 1 т.
4. Дохід від реалізації.
5. Прибуток.

6. Рентабельність виробництва.

Задача 10. Ефективність вирощування кукурудзи.

Площа – 200 га.

Витрати – 21 000 грн/га.

Урожайність – 8,2 т/га.

Ціна – 6 900 грн/т.

Визначити:

1. Загальні витрати.
2. Валовий дохід.
3. Чистий прибуток.
4. Рівень рентабельності.

Задача 11. Аналіз виробництва соняшнику.

Господарство обробляє 120 га соняшнику.

Витрати – 18 500 грн/га.

Урожайність – 3,3 т/га.

Ціна – 12 500 грн/т.

Визначити:

1. Собівартість 1 т.
2. Загальний прибуток.
3. Рентабельність.

Задача 12. Порівняння двох культур.

Господарство має 100 га. Можливі варіанти:

Показник	Ячмінь	Ріпак
Витрати, грн/га	17 000	23 500
Урожайність, т/га	5,4	3,7
Ціна, грн/т	5 900	14 800

Визначити:

1. Прибуток по кожній культурі.
2. Рентабельність.
3. Економічно доцільніший варіант.

Задача 13. Вплив урожайності на собівартість.

Витрати на 1 га сої – 17 500 грн.

Урожайність у першому році – 2,7 т/га.

У другому році – 3,4 т/га.

Визначити:

1. Собівартість 1 т у кожному році.
2. Відсоток зміни собівартості.

Задача 14. Молочна ферма.

Річний обсяг виробництва – 950 000 л.

Собівартість – 11 грн/л.
Ціна реалізації – 14,5 грн/л.

Визначити:

1. Валові витрати.
2. Дохід.
3. Прибуток.
4. Рентабельність.

Задача 15. Структура витрат підприємства.

Загальні витрати – 12 000 000 грн.

Структура:

- Матеріальні – 60%
- Заробітна плата – 18%
- Амортизація – 12%
- Інші – 10%

Визначити суму кожного елемента.

Задача 16. Амортизація техніки.

Трактор вартістю 2 800 000 грн.

Строк служби – 7 років.

Ліквідаційна вартість – 300 000 грн.

Визначити:

1. Річну амортизацію.
2. Амортизацію за 3 роки.

Задача 17. Зниження витрат на паливо.

Площа – 250 га.

Витрати на паливо – 2 700 грн/га.

Зменшення – 12%.

Визначити економію коштів.

Задача 18. Рентабельність господарства.

Дохід – 24 000 000 грн.

Собівартість – 18 200 000 грн.

Визначити:

1. Прибуток.
2. Рентабельність.

Задача 19. Критичний обсяг виробництва зерна.

Постійні витрати – 3 200 000 грн.

Змінні витрати – 6 800 грн/т.

Ціна – 10 200 грн/т.

Визначити точку беззбитковості. За умовами задачі 11 визначити обсяг реалізації для прибутку 1 200 000 грн.

Задача 20. Молочне виробництво.

Постійні витрати – 1 500 000 грн.

Змінні витрати – 8,5 грн/л.

Ціна – 13 грн/л.

Визначити мінімальний обсяг реалізації.

Задача 21. Виробництво овочів.

Постійні витрати – 850 000 грн.

Змінні витрати – 10 грн/кг.

Ціна – 17 грн/кг.

Знайти точку беззбитковості. Ціна зросла на 6% (дані задачі 14).

Визначити нову точку беззбитковості.

Задача 22. Зростання змінних витрат.

Змінні витрати зросли на 10% (задача 21).

Як зміниться критичний обсяг?

Задача 23. Запас фінансової міцності.

Фактичний обсяг – 1 400 т.

Точка беззбитковості – 1 050 т.

Визначити запас фінансової міцності.

Задача 24. Коефіцієнт безпеки.

Обсяг реалізації – 9 000 000 грн.

Поріг рентабельності – 6 500 000 грн.

Визначити коефіцієнт безпеки.

Задача 25. Придбання сушарки.

Інвестиції – 4 200 000 грн.

Додатковий прибуток – 1 000 000 грн/рік.

Визначити строк окупності.

Задача 26. Встановлення зрошення.

Вартість – 5 500 000 грн.

Щорічний додатковий дохід – 1 400 000 грн.

Норматив ефективності – 0,2.

Визначити коефіцієнт ефективності та зробити висновок.

Задача 27. Розрахунок NPV.

Інвестиції – 3 500 000 грн.

Грошові потоки: 1 000 000; 1 200 000; 1 300 000; 900 000 грн.

Ставка дисконту – 14%.

Знайти NPV.

Задача 28. Будівництво зернового складу.

Агропідприємство планує будівництво складу для зберігання зерна.

Вихідні дані:

- Вартість будівництва – 6 800 000 грн
- Термін експлуатації – 10 років
- Додатковий щорічний дохід від зберігання зерна (за рахунок вигіднішої ціни продажу) – 1 500 000 грн
- Щорічні додаткові витрати на обслуговування – 300 000 грн
- Нормативний коефіцієнт ефективності – 0,18

Потрібно визначити:

1. Чистий річний економічний ефект.
2. Строк окупності інвестицій.
3. Коефіцієнт економічної ефективності.
4. Чи доцільне інвестування?

Задача 29. Модернізація машинно-тракторного парку (МТП).

Підприємство планує придбати новий трактор та посівний комплекс.

- Загальна вартість інвестицій – 5 200 000 грн
- Очікувана щорічна економія витрат (паливо, ремонт, зарплата) – 1 100 000 грн
- Додатковий приріст прибутку за рахунок підвищення урожайності – 600 000 грн
- Термін використання – 7 років

Необхідно визначити:

1. Загальний річний економічний ефект.
2. Строк окупності.
3. Коефіцієнт ефективності.
4. Висновок щодо доцільності.

Задача 30. Будівництво біогазової установки.

Підприємство розглядає встановлення біогазової установки для утилізації відходів.

- Вартість проєкту – 12 000 000 грн
- Щорічний економічний ефект (економія електроенергії та реалізація надлишків) – 3 200 000 грн
- Додаткові експлуатаційні витрати – 800 000 грн
- Термін служби – 8 років

Необхідно визначити:

1. Чистий річний ефект.
2. Простий строк окупності.
3. Рентабельність інвестицій (ROI).
4. Чи вигідний проєкт?

Задача 31. Кредит під прості відсотки.

Підприємство отримало кредит у сумі 4 000 000 грн на 3 роки під 18% річних (прості відсотки).

Потрібно визначити:

1. Суму нарахованих відсотків.
2. Загальну суму повернення.
3. Середньорічне фінансове навантаження.

Задача 32. Кредит під складні відсотки.

Підприємство взяло кредит 2 500 000 грн на 4 роки під 16% річних (капіталізація щорічна).

Визначити:

1. Кінцеву суму боргу.
2. Загальну суму відсотків.
3. Різницю порівняно з простими відсотками.

Задача 33. Ануїтетний платіж.

Кредит – 3 000 000 грн.

Строк – 3 роки

Ставка – 17% річних

Погашення рівними щорічними платежами.

Потрібно визначити:

1. Розмір ануїтетного платежу.
2. Загальну суму виплат.
3. Переплату.

Задача 34. Лізинг з авансовим платежем.

Вартість комбайна – 5 000 000 грн

Аванс – 25%

Лізингова ставка – 20%

Строк – 3 роки

Потрібно визначити:

1. Суму авансу.
2. Суму фінансування.
3. Загальну суму виплат.
4. Переплату за користування.

Задача 35. Визначення процентної ставки.

Підприємство повернуло через 2 роки 2 880 000 грн при отриманні кредиту 2 400 000 грн (прості відсотки).

Визначити:

1. Суму відсотків.
2. Річну процентну ставку.

Задача 36. Порівняння кредиту та лізингу.

Вартість техніки – 4 000 000 грн

Варіант 1:

Кредит 18% на 3 роки

Варіант 2:

Лізинг 21% на 3 роки, аванс 20%

Потрібно:

1. Розрахувати загальні витрати за кожним варіантом.
2. Визначити більш вигідне джерело фінансування.

Задача 37. Формування ціни продукції.

Собівартість 1 т кукурудзи – 5 200 грн

Норма прибутку – 30%

Транспортні витрати – 300 грн/т

ПДВ – 20%

Визначити:

1. Відпускну ціну без ПДВ.
2. Кінцеву ціну реалізації.
3. Рівень рентабельності.

Задача 38. Маржинальний дохід.

Виручка – 14 000 000 грн

Змінні витрати – 9 200 000 грн

Постійні витрати – 3 000 000 грн

Потрібно визначити:

1. Маржинальний дохід.
2. Прибуток.
3. Рівень маржинального доходу (%).

Задача 39. Еластичність попиту.

Підприємство знизило ціну з 18 000 до 16 500 грн/т.

Обсяг реалізації зріс з 800 т до 950 т.

Визначити:

1. Коефіцієнт еластичності попиту.
2. Тип еластичності.
3. Як змінився дохід?

Задача 40. Формування експортної ціни.

Собівартість – 6 000 грн/т

Бажаний прибуток – 25%

Логістика – 1 200 грн/т

Митні витрати – 5%

Курс – 38 грн/дол.

Визначити:

1. Експортну ціну в грн.

2. Експортну ціну в доларах США.

Задача 41. Система знижок.

Ціна – 12 000 грн/т

Знижка 5% при купівлі понад 500 т.

Покупець купує 650 т.

Визначити:

1. Нову ціну.
2. Загальну суму договору.
3. Втрату доходу від знижки.

Задача 42. Вибір каналу збуту.

Варіант А – продаж через посередника:

Ціна 6 800 грн/т

Варіант Б – прямий експорт:

Ціна 7 500 грн/т

Додаткові витрати – 600 грн/т

Обсяг – 1 000 т.

Визначити вигідніший варіант.

Задача 43. Диверсифікація виробництва.

Підприємство планує переробляти зерно на борошно.

- Витрати переробки – 1 200 грн/т
- Собівартість зерна – 5 000 грн/т
- Ціна борошна – 8 200 грн/т

Визначити:

1. Повну собівартість.
2. Прибуток з 1 т.
3. Рентабельність.

Задача 44. Аналіз прибутковості переробки молока.

З 1 000 л молока виробляється 100 кг сиру.

Собівартість молока – 11 грн/л.

Витрати переробки – 25 000 грн.

Ціна реалізації сиру – 160 грн/кг.

Визначити:

1. Повні витрати.
2. Дохід.
3. Прибуток.
4. Рентабельність.

Задача 45. Виробництво та зберігання пшениці.

Господарство вирощує озиму пшеницю на площі 600 га.

Вихідні дані:

- Урожайність — 6,2 т/га

- Собівартість виробництва — 4 800 грн/т
- Ціна реалізації в жнива — 6 000 грн/т
- Ціна реалізації через 6 місяців — 7 200 грн/т
- Витрати на зберігання — 350 грн/т
- Втрати при зберіганні — 2%
- Банківський кредит для покриття обігових коштів — 18% річних

Необхідно визначити:

1. Валовий збір.
2. Повну собівартість.
3. Прибуток при реалізації в жнива.
4. Прибуток при зберіганні.
5. Додатковий ефект від зберігання.
6. Рентабельність.
7. Чи доцільно зберігати зерно?

Задача 46. Будівництво зерносушарки.

Підприємство вирощує кукурудзу на 800 га.

Дані:

- Урожайність — 9 т/га
- Вологість при збиранні — 24%
- Потрібна вологість — 14%
- Послуги сторонньої сушарки — 450 грн/т
- Вартість власної сушарки — 8 млн грн
- Термін експлуатації — 10 років
- Експлуатаційні витрати — 150 грн/т
- Ставка дисконту — 16%

Визначити:

1. Обсяг зерна для сушіння.
2. Щорічну економію.
3. Строк окупності.
4. NPV проекту.
5. Доцільність інвестування.

Задача 47. Переробка моркви на сік.

Господарство вирощує 400 га моркви.

Дані:

- Урожайність — 45 т/га
- Собівартість — 2 200 грн/т
- Ціна реалізації сирової моркви — 3 000 грн/т
- Вихід соку — 55%
- Ціна соку — 9 000 грн/т
- Витрати на переробку — 2 500 грн/т
- Інвестиції в лінію — 12 млн грн

Розрахувати:

1. Валовий дохід від сирової продукції.

2. Дохід від переробки.
3. Додатковий прибуток.
4. Строк окупності інвестицій.
5. Рентабельність переробки.

Задача 48. Тепличний бізнес (полуниця).

Площа теплиці — 2 га.

Дані:

- Урожайність — 120 т/га
- Собівартість — 28 грн/кг
- Ціна реалізації — 55 грн/кг
- Інвестиції в теплицю — 40 млн грн
- Амортизація — 10 років
- Постійні витрати — 3 млн грн/рік

Визначити:

1. Валовий дохід.
2. Прибуток.
3. Точку безбитковості.
4. Рентабельність.
5. Строк окупності.

Задача 49. Виробництво соняшнику та олії.

Площа — 700 га.

Дані:

- Урожайність — 3,2 т/га
- Собівартість — 8 000 грн/т
- Ціна реалізації насіння — 11 000 грн/т
- Вихід олії — 42%
- Ціна олії — 45 000 грн/т
- Витрати переробки — 3 500 грн/т
- Інвестиції — 25 млн грн

Визначити:

1. Прибуток без переробки.
2. Прибуток з переробкою.
3. Додатковий ефект.
4. Строк окупності.
5. ROI.

Задача 50. Інвестиції в систему зрошення.

Площа — 500 га (кукурудза).

Дані:

- Урожайність без зрошення — 7 т/га
- Урожайність зі зрошенням — 10 т/га
- Ціна — 6 500 грн/т
- Собівартість — 4 500 грн/т

- Інвестиції — 30 млн грн
- Експлуатаційні витрати — 4 млн грн/рік

Розрахувати:

1. Додатковий дохід.
2. Додатковий прибуток.
3. Строк окупності.
4. Рентабельність інвестиції.

Задача 51. Будівництво овочесховища (картопля).

Площа — 300 га.

Дані:

- Урожайність — 35 т/га
- Ціна в сезон — 4 000 грн/т
- Ціна взимку — 6 500 грн/т
- Витрати зберігання — 500 грн/т
- Втрати — 5%
- Вартість сховища — 18 млн грн

Визначити:

1. Економічний ефект від зберігання.
2. Річний додатковий прибуток.
3. Строк окупності.
4. Чистий дохід за 10 років.

Задача 52. Органічне виробництво сої.

Площа — 400 га.

Дані:

- Урожайність — 2,5 т/га
- Собівартість — 9 000 грн/т
- Ціна звичайної сої — 14 000 грн/т
- Ціна органічної — 22 000 грн/т
- Сертифікація — 3 млн грн
- Додаткові витрати — 2 000 грн/т

Визначити:

1. Додатковий дохід.
2. Додатковий прибуток.
3. Строк окупності сертифікації.
4. Рентабельність органічного виробництва.

Задача 53. Диверсифікація: переробка кукурудзи на крупу.

Площа — 600 га.

Дані:

- Урожайність — 8 т/га
- Вихід крупи — 65%
- Ціна зерна — 6 000 грн/т
- Ціна крупи — 14 000 грн/т

- Витрати переробки — 3 000 грн/т
- Інвестиції — 20 млн грн

Визначити:

1. Дохід без переробки.
2. Дохід з переробкою.
3. Додатковий прибуток.
4. Строк окупності.
5. NPV (ставка 15%).

Задача 54. Реінвестування прибутку.

Господарство отримало чистий прибуток 50 млн грн.

Варіанти реінвестування:

1. Розширення площі (+300 га, прибуток 18 000 грн/га)
2. Лінія переробки (+12 млн грн чистого прибутку/рік)
3. Купівля елеватора (дохід 10 млн грн/рік, інвестиції 40 млн грн)

Визначити:

1. ROI кожного варіанту.
2. Строк окупності.
3. NPV (ставка 17%).
4. Найбільш ефективний варіант.
5. Рекомендації щодо структури інвестицій.

Задача 55. Молочна ферма ВРХ (200 корів).

Дані:

- Поголов'я – 200 корів
- Середній надій – 8 000 л/корову/рік
- Собівартість 1 л молока – 9 грн
- Закупівельна ціна молокозаводу – 13 грн/л
- Постійні витрати – 4 млн грн/рік
- Інвестиції у ферму – 35 млн грн

Визначити:

1. Річний обсяг виробництва.
2. Виручку.
3. Повну собівартість.
4. Чистий прибуток.
5. Рентабельність.
6. Строк окупності інвестицій.

Задача 56. Будівництво власного молокозаводу.

Ферма виробляє 1,6 млн л молока на рік.

Дані:

- Реалізація сирого молока – 13 грн/л
- Переробка на пастеризоване молоко (вихід 98%)
- Оптова ціна пастеризованого – 22 грн/л
- Витрати переробки – 5 грн/л

- Інвестиції в завод – 25 млн грн
- Термін експлуатації – 10 років

Визначити:

1. Дохід без переробки.
2. Дохід після переробки.
3. Додатковий прибуток.
4. Строк окупності.
5. ROI.

Задача 57. Виробництво сиру твердого.

Дані:

- Переробка – 2 млн л молока
- Вихід сиру – 10%
- Ціна сиру – 180 грн/кг
- Собівартість молока – 9 грн/л
- Витрати переробки – 25 грн/кг
- Вартість обладнання – 18 млн грн

Визначити:

1. Обсяг виробництва сиру.
2. Виручку.
3. Прибуток.
4. Рентабельність.
5. Окупність.

Задача 58. Виробництво йогурту.

Дані:

- 1,5 млн л молока
- Вихід – 100%
- Ціна йогурту – 35 грн/л
- Додаткові витрати – 8 грн/л
- Інвестиції – 12 млн грн

Розрахувати:

1. Валовий дохід.
2. Повні витрати.
3. Чистий прибуток.
4. Строк окупності.

Задача 59. Свинокомплекс (5 000 голів).

Дані:

- Середня маса реалізації – 110 кг
- Ціна реалізації – 65 грн/кг
- Собівартість – 52 грн/кг
- Інвестиції – 60 млн грн

Визначити:

1. Обсяг виробництва м'яса.

2. Виручку.
3. Прибуток.
4. Рентабельність.
5. Строк окупності.

Задача 60. Переробка свинини на ковбасу.

Дані:

- 550 т свинини
- Вихід ковбаси – 90%
- Ціна ковбаси – 180 грн/кг
- Витрати переробки – 40 грн/кг
- Інвестиції – 20 млн грн

Визначити:

1. Дохід.
2. Прибуток.
3. Додатковий ефект від переробки.
4. Окупність.

Задача 61. Птахофабрика (бройлери).

Дані:

- 100 000 голів
- Середня маса – 2,5 кг
- Ціна реалізації – 75 грн/кг
- Собівартість – 58 грн/кг
- Інвестиції – 45 млн грн

Визначити:

1. Обсяг м'яса.
2. Виручку.
3. Прибуток.
4. Рентабельність.
5. Строк окупності.

Задача 62. Виробництво яєць.

Дані:

- 20 000 курей
- Несучість – 300 яєць/рік
- Ціна – 4,5 грн/шт
- Собівартість – 3,2 грн/шт
- Інвестиції – 18 млн грн

Розрахувати:

1. Річний обсяг виробництва.
2. Виручку.
3. Прибуток.
4. Окупність.

Задача 63. Козяча ферма + сир.

Дані:

- 300 кіз
- Надій – 700 л/рік
- Вихід сиру – 12%
- Ціна сиру – 240 грн/кг
- Собівартість молока – 11 грн/л
- Інвестиції – 15 млн грн

Визначити:

1. Обсяг виробництва.
2. Дохід.
3. Прибуток.
4. Рентабельність.
5. Строк окупності.

Задача 64. Кролеферма.

Дані:

- 2 000 кролів
- Маса – 2,2 кг
- Ціна – 130 грн/кг
- Собівартість – 95 грн/кг
- Інвестиції – 8 млн грн

Розрахувати:

1. Обсяг продукції.
2. Виручку.
3. Прибуток.
4. Окупність.

Задача 65. Камера зберігання молочної продукції.

Дані:

- Обсяг зберігання – 500 т
- Різниця в ціні сезон/несезон – +20%
- Витрати зберігання – 2 грн/кг
- Інвестиції – 10 млн грн

Визначити:

1. Додатковий дохід.
2. Чистий ефект.
3. Окупність.

Задача 66. Лінія виробництва кисломолочних продуктів.

Дані:

- 1 млн л молока
- Ціна кефіру – 30 грн/л
- Витрати – 10 грн/л
- Інвестиції – 14 млн грн

Розрахувати:

1. Дохід.
2. Прибуток.
3. ROI.
4. Строк окупності.

Задача 67. Біогазова установка при фермі.**Дані:**

- 200 корів
- Виробництво електроенергії – 1,2 млн кВт
- Тариф – 5 грн/кВт
- Інвестиції – 28 млн грн
- Експлуатаційні витрати – 2 млн грн

Визначити:

1. Річний дохід.
2. Чистий прибуток.
3. Окупність.
4. NPV (15%).

Задача 68. Реінвестування прибутку свиногокомплексу.

Чистий прибуток – 20 млн грн.

Варіанти:

1. Розширення поголів'я (+6 млн/рік)
2. Ковбасний цех (+9 млн/рік)
3. Сонячна електростанція (+4 млн/рік, інвестиції 15 млн)

Визначити:

1. ROI.
2. Окупність.
3. Найефективніший варіант.

Задача 69. Комплексна модель "ферма + переробка + бренд".**Дані:**

- 3 млн л молока
- Продаж сирого – 13 грн/л
- Переробка на йогурт/кефір – середня ціна 34 грн/л
- Витрати – 15 грн/л
- Інвестиції – 50 млн грн

Визначити:

1. Дохід без переробки.
2. Дохід з переробкою.
3. Додатковий прибуток.
4. Рентабельність.
5. Строк окупності.
6. IRR.

Задача 70. Птахофабрика з виробництва яєць (50 000 курей).

Дані:

- Кількість курей – 50 000
- Несучість – 310 яєць/рік
- Собівартість 1 яйця – 3,6 грн
- Ціна реалізації – 5,2 грн
- Постійні витрати – 6 млн грн/рік
- Інвестиції – 40 млн грн

Визначити:

1. Річний обсяг виробництва яєць
2. Виручку
3. Повні витрати
4. Чистий прибуток
5. Рентабельність
6. Строк окупності

Задача 71. Переробка яєць на яєчний порошок.

Дані:

- 10 млн яєць
- Вихід порошку – 25 кг з 1 000 яєць
- Ціна порошку – 220 грн/кг
- Витрати переробки – 35 грн/кг
- Інвестиції – 18 млн грн

Розрахувати:

1. Обсяг порошку
2. Дохід
3. Прибуток
4. Додатковий ефект
5. Окупність

Задача 72. Бройлери кросу К500 (Cobb 500).

Дані:

- 120 000 голів
- Середня маса – 2,6 кг
- Ціна – 78 грн/кг
- Собівартість – 61 грн/кг
- Інвестиції – 55 млн грн

Визначити:

1. Обсяг м'яса
2. Виручку
3. Прибуток
4. Рентабельність
5. Окупність

Задача 73. Порівняння кросів K500 і Ross 308.

Дані:

- 100 000 голів
- K500: 2,6 кг, собівартість 61 грн/кг
- Ross 308: 2,8 кг, собівартість 64 грн/кг
- Ціна реалізації – 80 грн/кг

Визначити:

1. Прибуток по кожному кросу
2. Рентабельність
3. Який крос ефективніший

Задача 74. Вирощування індиків (20 000 голів).

Дані:

- Середня маса – 9 кг
- Ціна – 110 грн/кг
- Собівартість – 85 грн/кг
- Інвестиції – 70 млн грн

Визначити:

1. Виробництво м'яса
2. Прибуток
3. Окупність
4. ROI

Задача 75. Вирощування качок.

Дані:

- 30 000 голів
- Маса – 3,5 кг
- Ціна – 95 грн/кг
- Собівартість – 72 грн/кг
- Інвестиції – 35 млн грн

Розрахувати:

1. Обсяг продукції
2. Виручку
3. Прибуток
4. Рентабельність

Задача 76. Вирощування гусей + фуа-гра.

Дані:

- 10 000 гусей
- Маса – 5 кг
- Ціна м'яса – 130 грн/кг
- Додатковий дохід від печінки – 4 млн грн
- Собівартість – 92 грн/кг
- Інвестиції – 42 млн грн

Визначити:

1. Дохід
2. Чистий прибуток
3. Окупність

Задача 77. Кролеферма (м'ясо + напівфабрикати).

Дані:

- 5 000 кролів
- Маса – 2,4 кг
- Ціна м'яса – 145 грн/кг
- Собівартість – 108 грн/кг
- Додатковий дохід від напівфабрикатів – +20% до ціни
- Інвестиції – 15 млн грн

Розрахувати:

1. Дохід без переробки
2. Дохід з переробкою
3. Додатковий прибуток
4. Окупність

Задача 78. Нутрії на м'ясо.

Дані:

- 3 000 голів
- Маса – 4 кг
- Ціна – 160 грн/кг
- Собівартість – 120 грн/кг
- Інвестиції – 12 млн грн

Визначити:

1. Прибуток
2. Рентабельність
3. Окупність

Задача 79. Відгодівля бичків (1 000 голів).

Дані:

- Маса реалізації – 550 кг
- Ціна – 95 грн/кг
- Собівартість – 76 грн/кг
- Інвестиції – 90 млн грн

Розрахувати:

1. Обсяг виробництва
2. Прибуток
3. Окупність

Задача 80. Ковбасний цех при м'ясному комплексі.

Дані:

- 1 200 т м'яса
- Вихід ковбаси – 90%

- Ціна ковбаси – 210 грн/кг
- Витрати переробки – 55 грн/кг
- Інвестиції – 45 млн грн

Визначити:

1. Виручку
2. Прибуток
3. Додатковий ефект
4. Окупність

Задача 81. Холодильний склад.

Дані:

- Обсяг – 2 000 т
- Сезонна різниця в ціні – +25%
- Витрати зберігання – 3 грн/кг
- Інвестиції – 30 млн грн

Визначити:

1. Додатковий дохід
2. Чистий ефект
3. Окупність

Задача 82. Виробництво м'ясних напівфабрикатів.

Дані:

- 800 т м'яса
- Вихід – 100%
- Ціна напівфабрикатів – 230 грн/кг
- Додаткові витрати – 45 грн/кг
- Інвестиції – 38 млн грн

Розрахувати:

1. Дохід
2. Прибуток
3. ROI
4. Окупність

Задача 83. Комплекс “вирощування + переробка + бренд”.

Дані:

- 150 000 бройлерів
- Повна переробка
- Середня ціна готової продукції – 220 грн/кг
- Повні витрати – 150 грн/кг
- Інвестиції – 120 млн грн

Визначити:

1. Дохід
2. Прибуток
3. Рентабельність
4. Окупність

Задача 84. Реінвестування прибутку м'ясного комплексу.

Чистий прибуток – 35 млн грн

Варіанти:

1. Розширення пташника (+10 млн/рік)
2. Виробництво ковбас (+18 млн/рік)
3. Будівництво складу (+7 млн/рік)

Визначити:

1. ROI
2. Окупність
3. Найбільш вигідний варіант

Задача 85. Будівництво тепличного комплексу для вирощування томатів.

Підприємство планує побудувати сучасний скляний тепличний комплекс площею 4 га.

Вартість будівництва 1 га – 21 млн грн.

Термін експлуатації – 20 років.

Урожайність – 620 ц/га.

Втрати під час зберігання – 6%.

Собівартість виробництва 1 ц – 3 100 грн.

Ціна реалізації свіжої продукції – 4 900 грн/ц.

30% продукції переробляється на томатний сік.

Після переробки ціна зростає на 40%, додаткові витрати на переробку – 500 грн/ц.

Необхідно визначити:

- загальну суму інвестицій;
- валовий та реалізований обсяг продукції;
- повну собівартість;
- дохід;
- прибуток;
- прибуток на 1 га і 1 ц;
- рівень рентабельності;
- строк окупності.

Задача 86. Тепличний комплекс для вирощування огірків (2 обороти).

Площа – 3 га.

Вартість будівництва – 19 млн грн/га.

Урожайність за 1 оборот – 520 ц/га.

Кількість оборотів – 2.

Втрати під час транспортування – 5%.

Собівартість 1 ц – 3 400 грн.

Ціна реалізації – 5 400 грн/ц.

20% продукції маринується (додаткова маржа +35%, витрати переробки – 600 грн/ц).

Визначити економічну ефективність проекту.

Задача 87. Вирощування редису (3 обороти).

Площа – 2 га.
Інвестиції – 15 млн грн/га.
Урожайність – 240 ц/га за оборот.
3 обороти на рік.
Втрати – 4%.
Собівартість – 2 800 грн/ц.
Ціна реалізації – 6 800 грн/ц.
Розрахувати прибутковість і строк окупності.

Задача 89. Теплична рання капуста.

Площа – 5 га.
Інвестиції – 17 млн грн/га.
Урожайність – 480 ц/га.
Втрати – 8%.
Собівартість – 2 700 грн/ц.
Ціна реалізації – 4 200 грн/ц.
10% продукції закладається на зберігання в холодильник (додаткові витрати 300 грн/ц, підвищення ціни на 20%).
Визначити економічні показники.

Задача 90. Вирощування кабачків з подальшою переробкою.

Площа – 3 га.
Інвестиції – 16 млн грн/га.
Урожайність – 500 ц/га.
Собівартість – 3 000 грн/ц.
Ціна реалізації – 4 700 грн/ц.
40% продукції переробляється на ікру кабачкову (ціна зростає на 45%, витрати переробки 700 грн/ц).
Втрати – 5%.
Визначити ефективність інвестицій.

Задача 91. Теплична картопля рання.

Площа – 4 га.
Інвестиції – 18 млн грн/га.
Урожайність – 520 ц/га.
Втрати – 7%.
Собівартість – 3 200 грн/ц.
Ціна реалізації – 4 300 грн/ц.
20% продукції переробляється на фасовану картоплю (ціна +25%, витрати 400 грн/ц).
Провести повний економічний аналіз.

Задача 92. Теплична ожина.

Площа – 1,5 га.

Інвестиції – 24 млн грн/га.

Урожайність – 140 ц/га.

Втрати – 6%.

Собівартість – 8 500 грн/ц.

Ціна реалізації – 15 500 грн/ц.

30% продукції заморожується (ціна +30%, витрати заморожування 900 грн/ц).

Оцінити рентабельність та окупність.

Задача 93. Виноград тепличний столовий.

Площа – 2 га.

Інвестиції – 26 млн грн/га.

Урожайність – 210 ц/га.

Втрати – 5%.

Собівартість – 5 800 грн/ц.

Ціна реалізації – 9 200 грн/ц.

20% продукції переробляється на сік (+35% ціни, витрати 600 грн/ц).

Визначити ефективність проекту.

Задача 94. Комбінований тепличний комплекс (томати + огірки).

Площа – 6 га (3 га томатів, 3 га огіроків).

Інвестиції – 20 млн грн/га.

Урожайність томатів – 600 ц/га, огіроків – 550 ц/га.

Втрати – 5%.

Собівартість томатів – 3 000 грн/ц, огіроків – 3 400 грн/ц.

Ціна – 4 900 грн/ц і 5 300 грн/ц відповідно.

Розрахувати загальний прибуток та окупність.

Задача 95. Будівництво тепличного комплексу з власним холодильником.

Площа – 5 га томатів.

Інвестиції в теплиці – 19 млн грн/га.

Інвестиції в холодильник – 15 млн грн.

Втрати без холодильника – 12%, з холодильником – 3%.

Інші дані аналогічні задачі 1.

Визначити доцільність будівництва холодильника.

Задача 96. Органічний тепличний комплекс.

Площа – 3 га огіроків.

Інвестиції – 22 млн грн/га.

Урожайність знижується на 10% порівняно зі звичайною.

Ціна реалізації зростає на 45%.

Собівартість зростає на 20%.

Втрати – 4%.

Оцінити рентабельність органічного виробництва.

Задача 97. Теплиця з крапельним зрошенням.

Площа – 4 га томатів.

Інвестиції базові – 18 млн грн/га.

Додаткові інвестиції в крапельне зрошення – 3 млн грн/га.

Економія витрат – 15%.

Урожайність зростає на 8%.

Оцінити економічну ефективність додаткових інвестицій.

Задача 98. Глибока переробка (сушіння томатів).

Площа – 3 га.

Інвестиції в сушильну лінію – 12 млн грн.

Вихід сушеної продукції – 20% від маси свіжої.

Ціна сушеної продукції – 22 000 грн/ц.

Витрати сушіння – 1 200 грн/ц свіжої продукції.

Визначити економічний ефект переробки.

Задача 99. Тепличний комплекс із залученням кредиту.

Площа – 6 га.

Інвестиції – 120 млн грн.

50% – власні кошти, 50% – кредит під 14% річних.

Річний прибуток до сплати відсотків – 18 млн грн.

Визначити чистий прибуток, строк окупності та фінансову стійкість.

Задача 100. Інвестиційний проект 10 га з дисконтуванням.

Інвестиції – 210 млн грн.

Очікуваний річний чистий прибуток – 22 млн грн.

Термін проекту – 15 років.

Ставка дисконту – 12%.

Необхідно визначити:

- чисту теперішню вартість (NPV);
- внутрішню норму рентабельності (IRR);
- дисконтований строк окупності;
- економічну доцільність проекту.

6. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА ОЦІНКА ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ

За всі види робіт впродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 100 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: своєчасність та правильність виконання завдань представлених у **Moodle** з дисципліни; повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань для самостійної роботи з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи здобувачів, індивідуальні завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=1525>. Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-men/kaf-hotel-rest/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання заліку.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий семестровий залік під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 60 і більше балів. У цьому випадку оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік.

Підсумковий контроль знань у **восьмому семестрі** здійснюється шляхом складання заліку в усній формі. До заліку допускається здобувач вищої освіти, який виконав усі поточні і контрольні заходи передбачені протягом семестру і набрав 60 і більше балів.

Критерії оцінки відповідей на питання, що виносяться на залік, наступні:

- «зараховано» – здобувач вищої освіти дав правильні і вичерпні відповіді на поставлені теоретичні питання та вирішив завдання і показав професійні вміння та навички з дисципліни «Основи підприємницької діяльності».

- «не зараховано» – здобувач вищої освіти дав неправильні відповіді, в яких він продемонстрував значні прогалини у знаннях з основного програмного матеріалу з дисципліни «Основи підприємницької діяльності».

Таблиця 1 Схеми поточного і заключного контролю знань

Змістовий модуль	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка (балів)		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1.1	10	10	Контрольна робота	1	15	20	15	20
			Опитування, тестування	1	2	5	2	5
			Вирішення задач	1	3	5	3	5
			Разом по модулю				20	30
1.2	18	18	Контрольна робота	1	15	20	15	20
			Опитування, тестування	1	2	5	2	5
			Вирішення задач	1	3	5	3	5
			Разом по модулю				20	30
1.3	10	10	Контрольна робота	1	15	20	15	20
			Опитування, тестування	1	2	10	2	10
			Вирішення задач	1	3	10	3	10
			Разом по модулю				20	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Таблиця 2 Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання - залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	зараховано
82 - 89	B	
75 - 81	C	
64 - 74	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Воронкова В. Г., Беліченко А. Г., Желябін В. О., Ажажа М. А., Кириченко І. І. Основи підприємництва: теорія і практикум : навч. посіб. 3-тє вид., стереотип. Львів : Вид-во "Магнолія 2006", 2023. 454 с.
2. Гонтарева І. В. Підприємництво : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
3. Грицюк Н. О., Івашко О. А., Сак Т. В. Інноваційне підприємництво та управління стартап проєктам : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 172 с.
4. Ільчук М. М., Коновал І. А., Барановська О. Д. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2024. 246 с.
5. Ільчук М. М., Коновал І. А., Барановська О. Д., Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях : навч. посіб. / за ред. М. М. Ільчука. Київ : НУБіП України, 2022. 358 с.
6. Кушнірук В. С. Організація виробництва та планування діяльності підприємств : конспект лекцій для здобувачів вищої ступення «Бакалавр» спеціальності 051 «Економічна». Миколаїв: МНАУ, 2020. 133 с.
7. Організація власного бізнесу : навчальний посібник / за ред. Є.В. Ткача. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. 2023. 264 с.
8. Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях : навчальний посібник / за ред. М.М. Ільчука. 2-ге вид., перероб та доп. Київ : НУБіП України, 2022. 358 с.
9. Основи підприємницької діяльності : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Агроінженерія» спеціальності 208 «Агроінженерія» денної та заочної форми здобуття вищої освіти / уклад. В. С. Кушнірук. Миколаїв : МНАУ, 2024. 78 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17622>
10. Основи підприємницької діяльності : навч. посіб. / уклад. : В. М. Марченко, С. О. Тульчинська, М. В. Шашина, Б. В. Дергалюк, А. В. Гречко, Т. П. Ткаченко, О. В. Кривда, І. В. Макалюк. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 175 с.
11. Основи підприємницької діяльності : підручник / ред. В. М. Марченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 515 с.
12. Підприємництво і бізнес-культура : метод. реком. для практ. занять та самост. роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форми здобуття вищої освіти / уклад. С. І. Павлюк. Миколаїв : МНАУ, 2024. 42 с
13. Підприємництво та бізнес-культура : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Менеджмент»

спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форми здобуття вищої освіти / уклад. С. І. Павлюк. Миколаїв : МНАУ, 2024. 137 с.

14. Филипенко О. М., Волосов А. М. Планування діяльності підприємства : навчальний посібник. Харків : ДБТУ, 2022. 224 с.

15. Червен І. І., Банєва І. О., Іваненко Т. Я. Організація та планування діяльності сільськогосподарських підприємств : практикум. Миколаїв : МНАУ, 2018. 450 с.

Додаткова література:

1. Кушнірук В. С., Сирцева С. В. Тенденції розвитку виробництва та реалізації продукції рослинництва аграрними підприємствами Миколаївської області [Електронний ресурс]. *Modern Economics*. № 7. 2018. С. 98–106. Режим доступу : <https://modecon.mnau.edu.ua/trends-of-development-of-production-and-realization-of-plant-production-agricultural-enterprises-of-mykolaiv-region/>.

2. Сирцева С.В., Кушнірук В.С., Бондаренко І.О. Управлінський облік як основа контролінгу в системі управління аграрними підприємствами [Електронний ресурс]. *Інфраструктура ринку*. №31. С. 763–767. Режим доступу : http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/117.pdf.

3. Кушнірук В.С., Сирцева С.В., Самойленко Ю.В. Тенденції розвитку промислового виробництва харчових продуктів: регіональний аспект. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 101-107. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-17).

4. Olha Prokopenko, Leonid Shmorgun, Viktor Kushniruk, Maryna Prokopenko, Maryna Slatvinska, Liudmyla Huliaieva, Business Process Efficiency in a Digital Economy, *International Journal of Management (IJM)*, 11 (3), 2020, pp. 122–132. URL : <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14256>

5. Кушнірук В.С., Сирцева С.В. Використання земельних ресурсів у сільському господарстві України та їх потенціал у період функціонування ринку землі (English). *Modern Economics*. 2021. № 28(2021). С. 125-133. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V28\(2021\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V28(2021)-18)

6. Kushniruk, V., Kulinich, T., Roik, O., & Lushchik, M. (2021). Sustainable Development: Strengthening of Food Security in EU Countries (Сталий розвиток: посилення продовольчої безпеки в країнах ЄС). *Scientific Horizons*, 24(11), 85-91. [https://doi.org/10.48077/scihor.24\(11\).2021.85-91](https://doi.org/10.48077/scihor.24(11).2021.85-91)

7. Kovalenko, D., Petrychuk, S., Kushniruk, V., Banyeva, I. and Meish, A. (2023). Financial Aspects of Maintaining Business Activities in the Face of Unexpected Changes. *Economic Affairs*, Vol. 68, No. 01s, pp. 17-26. URL: <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n1sc.pdf> DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.3>

8. Кушнірук В. С., Карєба М. І., Нехайчик Є. Є. Сучасні тенденції інвестиційної діяльності в Україні. *Modern Economics*. 2024. № 44(2024). С. 85-90. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-14).

9. Кушнірук В. С., Онопрійчук Д. О., Ткачук А. В. Перспективи розвитку агробізнесу в Миколаївській області (in English). *Modern Economics*. 2024. № 44(2024). С. 91-98. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-15).

10. Кушнірук В. С., Голіней В. Я. Мотивація персоналу як фактор підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2024. № 6. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.56>. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18569>
11. Стаценко В.О., Кушнірук В.С. Оцінка конкурентоспроможності агропідприємств Миколаївського регіону в умовах сталого розвитку. *Modern Economics*. 2024. № 45(2024). С. 79-87. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V45\(2024\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V45(2024)-11)
12. Cherven, I., Banyeva, I., Ivanenko, T., Kushniruk, V., & Velychko, O. (2024). Food security strategies in the context of environmental and economic fluctuations in Ukraine. *Економіка АПК*, 31(6), 59-68. <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/6.2024.59> <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20219>
13. Кушнірук В. С., Іваненко Т. Я., Просолов О. О. Операційна ефективність і стратегічне управління ресурсами аграрних підприємств Миколаївської області. *Modern Economics*. 2025. № 50(2025). С. 103-111. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V50\(2025\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-14).
14. Стаценко В.О., Кушнірук В.С. Теоретико-методологічні аспекти стратегічного розвитку аграрного бізнесу. *Modern Economics*. 2025. № 54(2025). С. 210-216. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V54\(2025\)-26](https://doi.org/10.31521/modecon.V54(2025)-26)

Навчальне видання

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації

Укладач: **Кушнірук Віктор Степанович**

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 3,75
Тираж 5 прим.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.